СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 182. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 6 серпня, 1934. VOL. XLII. No. 182. Jersey City, N. J., Monday, August 6, 1934. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА НАРОДНЮ КОНТРОЛЮ НАД ЕЛЄКТРИЧНОЮ СИЛОЮ

БОНЕВИЛ (ОРЕҐОН). — У 4 години по своїм приїзді на американську сушу президент Рузвелт виголосив тут до яких 5,000 людей, котрі прийшли на його привитання, довшу промову про свою політику.

Президент говорив передовсім про значіння амеліораційних робіт федерального уряду на ріці Коломбії, де військові інжиніри ставлять величезну фабрику до виробу елєктрики та величезну ґату для поправи плавби рікою.

Між іншим президент заявився за те, щоби жерелами й виробом електричної сили кермував увесь нарід через федеральний уряд.

КАМПАНІЯ ПРОТИ „НАЙРИ".

ПЛІМУТ (Вермонт). — Коло 5,000 людей зібралися тут на гробі бувшого президента Калвина Куліджа та вислухали промов ріжних республиканських бесідників, як конґресмена Бека, сенатора Остина й інших, з котрих кождий говорив проти „нового розділу". Бек представляв „Ню Діл" як нестерпну тиранію та обіцяв, що республиканська партія покінчить з новими тягарами.

Ріжні підприємства почали позивати в суд кодекси своїх промислів, щоб доказати їх незаконність. Найбільше таких протестів походять з ґумового промислу. Разом зачіплено в цей спосіб коло 300 кодексів. Позовники кажуть, що уряд піддержує монополізацію.

Накладці американських ґазет заявили урядови для відбудови краю, що вони будуть боротися безпощадно проти встановлювання ним цін у друкарськім промислі.

ВЕЛИЧЕЗНІ БУРІ Й ВИЛИВИ.

КЛІВЛЕНД. — У пятницю навістили околицю Великих озер величезні бурі з дощем, градом і громовицею. Бурі спричинили поважні шкоди у домах і комунікації.

У Мішіґені згинули від бурі 10 осіб. Вітер там дув зі скорістю 100 миль на годину. В Огайо втопилися 2 особи, а 3 інших ще й досі шукає поліція. Число всіх жертв виносить що найменше 15.

Дивачний хмаролом навістив околицю нюджерзького міста Бриджтон. Через зливу зірвалася тама на ріці Когенсі, а вода залляла місто та спричинила шкоди на міліон долярів. На щастя, жертв у людях не було.

Тимчасом західні стейти далі терплять від посухи. Стейт Канзас, можна сказати, ввесь висох. Тільки надлюдськими зусиллями вдається фармерам удержати свої стада при життю.

ПОШЕСТЬ У ДЖЕРЗИ СИТІ.

У пятницю занотовано знову 20 нових занедужань на дитячу недугу, котру розпізнано як дезинтерію. Випадків смерти в цей день не було.

„Червоний Хрест" подає людям поради про цю недугу. Каже він, що недуга шириться головно через негігієнічне поведення з поживою. Радить хорих забирати чим скорше до шпиталю або дати їм добру лікарську услугу дома. Помагає на недугу сировиця, котру придумано й випробувано в Европі.

ПОШЕСТЬ СКАЖЕНИНИ СЕРЕД ЛИСІВ.

ОҐАСТА (Мейн). — Від якогось часу мешканці сіл мають багато клопоту з дикими лисами. Заввper жали наперед фармері, що лиси заховуються дивно: виходять невважно з ліса, бігають нервово, зачіпають собак і зводять з ними завзяті гризні. Були випадки, що лиси нападали на дітей, а то й на старших людей, та калічили їх. Лікарські розсліди над убитими лисами доказали понад всякий сумнів, що вони хоріють на скаженину („рабіес"). Супроти цього уряд приказав убивати всіх лисів усіми можливими способами.

Тимчасом лиси покусали багато худоби, так, що тепер приходиться її лікувати або вбивати. В одному випадку скажений лис покусав дитину, корову, а потім кинувся на автомобіль та став кусати ґумові колеса. Уряд догадується, що вони мусіли покусати багато інших диких звірят, так, що треба буде винищувати й інші звірята, які тільки гризуться з іншими, себто всіх крім кіз.

БОРОТЬБА МІЖ СУДОМ І ҐАЗЕТЯРАМИ ПОКІНЧИЛАСЬ.

ДЕНВИЛ (Кентокі). — Два молоді ґазетярі, котрих суддя казав кождого дня ставити на розправу та питав, чи вони хочуть зізнавати, звідки вони довідалися про деякі річи, потрібні для суду, а коли вони відмовили зізнань, казав їх замикати до вязниці, вже вийшли на волю, бо суд признав справу покінченою. Справа покінчилася побідою ґазетярів через те, що суд довідався через самопризнання інших осіб про річи, які ґазетярі тримали в секреті як ґазетярську тайну.

Ґазетярське Товариство Стейту Конетикот похвалює поведінку ґазетярів та заповідає кампанію за ухвалення відповідного закона про ґазетярську тайну.

УРЯД ПРО ГОРОЖАНСТВО ДІТЕЙ.

Ґенеральний прокуратор видав розпорядок про горожанство дітей на основі котрого діти американських горожан роджені за ґраницями Америки по дні 24. травня 1934. року (коли ухвалено останній закон про горожанство), мають уважатися американськими горожанами. Одначе вони мають замешкати в Америці 5 літ перед закінченням 18-го року життя та заприсягнути вірність Америці перед закінченням 21-го року життя.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ПРОТИ ЖЕБРАЦТВА.

Міський уряд Ню Йорку почав арештувати жебраків, котрих від депресії намножилося дуже багато. За один день кампанії арештовано 743 прошаків.

І СЕМБАЙ ТУДИ ПОПАВ.

Недавно ми повідомляли про арешт і заслання большевицького письменника, Галичанина Ірчана, добре відомого в Канаді, звідки він перед пятьма роками виїхав на Велику Україну.

А тепер доносять про арешт Сембая, якого канадійський уряд перед роком депортував за ширення комуністичної пропаґанди. Сембая по довших короводах допущено на Україну, де тепер спіткала його та сама доля, що Ірчана.

Шкода, що в Канаді так захвалював „гарну" совітську владу. Тепер переконався на власній шкірі, як він немилосерно брехав.

КОМУНІЗМ У КИТАЮ.

Китайський ґенерал Чай-Тінґ-Кай, що по військовим ділам перебуває тепер в Европі, висловився перед голяндськими журналістами, що нема небезпеки, щоби в Китаю запанував комунізм. Китайці замудрий народ, щоби зловитися на вудку московського імперіялізму. Все те, що Москва називає китайським комунізмом, є нічим іншим, як зорґанізованим на велику скалю Москвою бандитизмом. Всі ці т. зв. комуністи, в дійсности бандити, не мають жадної ідеї, за вимком власної наживи. Тому грабують мирне населення.

ПАМЯТНИК ЗОРО АҐИ.

Турецька влада тепер документами устійнила, що Зоро Аґа родився 1777-го (?) року. На основі того постановила побудувати йому памятник у релєфах, де будуть зображені важні події, які сталися за життя Зоро Аґи.

БАГАТИЙ ЖЕБРАК.

У Львові арештувала поліція на Краківській площі якогось жербака М. Данькова за нахабне прошацтво. Підчас ревізії знайдено в Данькова в широкому шкіряному поясі 180 зл. і 210 долярівок. Данькова відставлено до поліційних арештів.

ПЕС ЗАГРИЗ ЯҐУАРА.

Недалеко Повел Ривер, в Бритіш Колумбії, напав на малого пса яґуар. Пес не тільки сам себе оборонив, але ще вчепився яґуара за горло і перегриз йому жилу. Надбіг зі стрільбою власник пса і яґуара добив. Пес був 20 разів менший від яґуара.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА СОКІЛ.

Місцеве старОство припинило діяльність тов. Сокіл у Чорткові, мотивуючи це тим, що товариство не має пожарничого приладдя, а тимсамим не виконує статутової діяльности. Вдаряє те, що майже всюди, де припиняють діяльність сокільських товариств, подають ті самі мотиви.

ЦІКАВА ЗНАХІДКА В КОЛОМИЇ.

Підчас реґуляційних робіт у Коломиї знайдено на одному передмістю в ілі, в глибині коло 2 метрів, скаменілий кістяк оленя. Кістяк заховався досить добре. Роботу в тому місці, де знайдено кістяк, перервано аж до приїзду окремої комісії.

III. РОБІТНИЧА ОЛІМПІЯДА В ПРАЗІ Й УКРАЇНЦІ.

Укаїнський Січовий Союз за кордоном брав участь у III. Робітничій Олімпіяді Чехословаччини в Празі у днях 5.—8. липня ц. р. Під написом „Україна" йшли й Українці разом із заступниками Америки, Анґлії, Бельґії, Голяндії, Данії, Латвії, Палестини, Польщі, Румунії, Угорщини, Фінляндії, Франції, Юґославії та інших народів. Австрія, Німеччина та Україна були представлені своїми еміґрантами. Чехословаччина — своїми чеськими, словацькими, угорськими, польськими та підкарпатськими орґанізаціями. Всіх вправляючих руховиків (чок) було на здвизі 45,000.

КУПИЛИ ЗА ОДНОГО ЗЛОТОГО ДИТИНУ.

На незвичайний помисл, щоби збудити в людей милосердя, впав якийсь Хаїм Ґеґ разом зі своєю жінкою Рифкою. Обоє вони, старі вже люди, не могли заробити на прожиток і тому вирішили жебрати. Щоби в людей збудити більше співчуття, вирішили жебрати з малою дитиною, а що не мали власної, купили собі за одного злотого 3-місячну дитину в якоїсь бідної жінки. Спекуляція з дитиною вдалася. Просидівши три тижні на вулиці, помислові Жиди зібрали 300 зл. Незалежно від того заопікувався ними теж кагал.

ЗАЛІЗНА РЕЗЕРВА.

(УП). Німецька влада задумує створити в цьому році залізний збіжевий фонд для цілої держави, який дав би змогу вразі потреби прогодувати на протязі пів року цілий німецький нарід. Ці запаси булиб усе реґулярно відновлювані. Такий запас дасть змогу державі все реґулювати ціни на збіже вразі його надвишки чи браку на ринку через закуп, зглядно продаж запасів. Ціни мають бути сталі.

19-ЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ УЖЕ ВИРІС 7 СТІП.

До Лондону приїхав недавно шукати роботи 19-літній хлопець, 7 стіп і 4 цалі високий, а важить він 294 фунти. Біда в тім, що ніхто не хоче приняти його до роботи. Хлопцеви стидно ходити вулицями, бо всі зглядаються на нього. Їсть він усе менше, ніж хоче, бо боїться, що далі буде рости. Хлопець журиться собою, бо не знає, що з ним буде — він іще росте.

ЧОРТКІВСЬКІ ЖИДИ БОЙКОТУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ТЕАТРИ.

Недавно був у Чорткові театр Стефи Стадниківної, котрий, числячи на мішану публику по місточках, де мало нашої інтелігенції, возить зі собою кілька Жидів, даючи їм працю, в надії, що це оплатиться. Однак на науку собі переконався, що на близько сорок адвокатів Жидів не приходив на вистави ніхто, те саме з рештою; як лікарі так і багате купецтво дали доказ, що байдужі їм навіть їх власні земляки, коли вони помагають українським, культурним надбанням. Зате на виставу польського театру на слідуючий день пішли масово всі ті панове меценаси з панями.

ПАПІР, ЩО НЕ ГОРИТЬ.

Досі з історії знаємо чимало примірів, що згоріли великі бібліотеки та архіви наслідком пожежі. З того культура мала великі шкоди. Хеміки здавна старалися винайти спосіб, який міг би вчинити папір негоріючим. Та всякі спроби були безуспішні. Щойно тепер, як повідомляють німецькі часописи, вдалося хемікови д-рови Артурови Айхенґрінови винайти плин, який напевно забезпечує папір перед вогнем.

СЕЛЯНИН СЛАВНИЙ МАТЕМАТИК.

У Мадярщині відкрили славного математика — 18-літнього селянського хлопця Мартина Куті. Він самоук і без нічиєї помочі вивчив вищу математику. До двох літ здав і ґімназіяльну матуру. Своїм талантом так одушевив земляків, що роблять заходи оснувати товариство, яке добровільними датками допомоглоби хлопцеви покінчити факультет.

ФАРМЕР САМ ЗРОБИВ СОБІ АВТОМОБІЛЬ І ПОЇХАВ ШУКАТИ ПРАЦІ.

Бідний фармер в околиці Ема Лейк, у Саскачевані, хотів іти десь і шукати роботи. Та щож? На залізницю грошей не було, а їхати крадькома також боявся. Та прийшла йому щаслива думка. Він позбирав частини від старих автомобілів у цілій околиці і зачав їх складати. Багато часу забрала йому та робота, але він таки свого доконав: зробив собі автомобіль, що їхав 55 миль одним ґальоном ґазоліни, і рушив у дорогу шукати роботи, як механік.

ГОЛОДІВКА У ЗВІРЯТ І ЛЮДЕЙ.

Пявка може обійтися без поживи цілий рік. Але передтим мусить випити шість разів стільки крови, скільки важить її тіло. Потім шість місяців травить вона ту кров і набирає стільки товщу, що опісля може рік голодувати. Риба може втратити три четвертини ваги свого тіла і ще буде жити, і навіть пливати. Блощиця витримає без поживи шість літ. Жаба може голодувати рік. Миш видержить без їди 6 днів, голуб 11 днів, а пес навіть два місяці. Під впливом голоду зменшуються у звірят кишки, нирки й печінка більше ніж на половину. Лиш мозок і хребтовий стрижінь не зменшуються. Людина може голодувати навіть 75 днів, бо вже був такий випадок.

КАТОРЖНІ ПРАЦІ В КОНЦЕНТРАЦІЙНІМ ТАБОРІ

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В концентраційному таборі в Березі Картуській заведено лад на зразок царських каторг. Усіх інтернованих тримають у тяжких умовах життя під постійною загрозою тяжкої кари зі сторони адміністрації табору та доглядачів за нарушення ріжних драконських правил таборового розпорядку. Увязнені жиють у страшних санітарних умовах, а годують їх так, щоб лише не вмерли з голоду.

Кожний увязнений мусить працювати щоденно 12 годин, не зважаючи на стан його фізичних сил. Арештованих ганяють на праці будови буркованого гостинця, корчування лісів і т. п. Інтернованим дозволено діставати зпоза табору харчові посилки, але сторожа завжди знаходить нарушення інтернованими таборового розпорядку й тому відбирає такі посилки. Забороняється інтернованим отримувати листи, часописи й книжки.

Вже нема ніодного повіту в Східній Галичині, Волині, Холмщині й Підляссю, звідки не булоб Українців, увязнених у таборах. До табору ввесь час посилають Українців по одинці та цілими ґрупами. Поліський воєвода, Костек Бернацький, відомий зі свого катування вязнів у Бересті Литовськім, видав суворі зарядження щодо удержання табору й заборонив населенню навіть наближатися до таборових дротів, чи переговорювати з інтернованими підчас їх праці поза таборовими дротами.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ВІДСТАЮТЬ ВІД ПІЛСУДЧИКІВ.

МОСКВА (СССР). — Комісар внутрішніх справ Яґода зорґанізував нові концентраційні табори, в яких будуть інтерновані Українці, Білорусини, Грузини та інші народности Росії. До таборів посилатимуть усіх тих, котрих влада запідозрить у діяльности проти неї, або тих, що будуть пособляти та комунікуватися з противниками большевицької влади.

Такі концентраційні табори будуть побудовані на Україні, в Білорусі та в інших країнах. До них будуть посилати лише за незначні провини супроти комуністичної влади. В тих таборах інтернуватимуть на час від одного до пятьох років.

ПОВІНЬ ПОЛІТИЧНИХ ЗАСУДІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польський терор проти Українців не ущухає, а набирає все інтензивнішого характеру. Останніми днями ціла низка польських судів засудила на тяжку вязницю кілька десятків української молоді за націоналістичну діяльність. Тепер у Польщі найбільшим проступком Українців проти влади вважають приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів.

Без огляду на те, яку ролю в тій орґанізації, на думку влади, грав підсудний, суд засуджує обовязково на тяжку вязницю кождого, кого поставлять перед нього.

КІНЕЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ ОПЕРІ.

КИЇВ (УССР). — З прибуттям радянського українського уряду до Києва почалася „чистка" Києва від націоналістичного „засмічення" його. Тепер прийшла черга на київську державну оперу, яка за останні роки дуже високо піднесла українську музику і спів.

Влада вже усунула геть усіх провідників опери й багатьох артистів за „націоналістичний ухил". На їх місце призначено Жидів та Москалів. З репертуару опери на біжучий сезон уже викинено всі українські опери, натомісць будуть ставити там старі російські опери.

НОВЕ В АВІЯЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Чотири французькі інжиніри зладили новий модель літака, яким може управляти навіть дитина. Всі демонстрації пройшли з великим успіхом. Літак буде управлятися спеціяльним апаратом, в якому треба буде лише натискати ґудзик, коли треба зробити відповідний маневр: піднестися з землі, летіти прямо, осісти на землю, повернутися в який бік і т. п.

Цей винахід зробить у летництві переворот. Франція думає уставити впершу чергу такі апарати на военних літаках.

НІМЕЧЧИНА НЕ МАЄ КРЕДИТУ.

МАНЧЕСТЕР (Анґлія). — Кілька фабрик перестали посилати до Німеччини на кредит ткацькі нитки. Німеччина не встані платити за куплений крам і дотепер завинила манчестерським фабрикам до пів міліона фунтів стерлінґів.

Спинення праці в фабриках викине на вулицю до 10,000 робітників, а інших 40,000 будуть працювати лише частково.

ЗАСУДИЛИ ЛЯХА ЗА ШПІОНАЖУ

ПАРИЖ (Франція). — Военний суд засудив польського старшину Кравза на 5 років вязниці за шпіонажу в користь Німеччини. Це найвища кара яку за французькими законами можна призначити чужинцеви за шпіонажу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи" BErgen 4-8237 Тел. У. Н. Союза BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДИМОВИЙ ПАРАВАН

Події в Німеччині, а потім події в Австрії закрили густим параваном усе те, що робиться в інших сторонах земської кулі. В той час, коли світова увага прикована до подій у середущій Европі, на Далекому Сході відбуваються події, які можуть бути підготовкою до війни.

Росія далі збирає свою армію на кордоні Манджурії, підвозить туди боєві припаси харчів для армії, які закуповують навіть у південній Америці. Таксамо Японія спішно готується до війни в Манджурії та провадить дипльоматичну підготовку до неї. У пресі пройшло майже незамітним повідомлення, що Японія передала Росії ціну уряду Манчукa, яку цей уряд готовий заплатити за Східньо-Китайську залізницю, котра тепер грає ролю головного яблука сварок на Далекому Сході.

Ні для кого не секрет, що та ціна, то властиво ціна Японії, а уряд Манчука лише дав свій підпис під нею й тому неприняття її Росією є відкиненням японських домагань. Особливу увагу на себе звертає те, що ця пропозиція була поставлена так, що вона виключила всяку можливість переговорів. Росії властиво був поставлений ультимат: „Роби так, як ми кажемо, або приймай на себе наслідки твоєї відмови!" Росія відмовилася виконати приказ Японії й тому відносини між Москвою і Токіом знову стали дуже напружені.

Японія так катеґорично поставила справу тому, що вона вже в Манджурії майже закінчує всі приготування для війни. Вона вже закінчує будову стратеґічних залізниць та інших шляхів. Тимчасом і Росія поспішає закінчити будову другого тору на великій сибірській залізниці. Очевидно, Японії не бажане те закінчення, бо воно вдесятерить скорість достави теперішнього „великого сибірського шляху". Тому Японія старається прискорити неминучий збройний конфлікт її з Росією.

Разом з тим зручний політик, японський міністер справ закордонних, Гірота, робить ріжні заяви, якими старається переконати ввесь світ у миролюбстві Японії. Тепер навіть чути голоси з уряду Японії, що на майбутній конференції великих держав вона буде триматися примирної тактики й не стане домагатися для себе воєнної фльоти, рівної американській чи анґлійській. Европейські події пособляють Японії згустити на Далекому Сході димовий параван, через який може в недалекому часі загремить грім гармат і почнеться страшна „горобина ніч".

ДУМКИ ПО ЖІНОЧІМ КОНҐРЕСІ

(Допис із Галичини).

Людям, що знають відносини пануючі в Галичині лише в тім вигляді, який вони мали іще перед світовою війною, не легко представити собі, як ті відносини виглядають тепер.

Хотя тодішнє урядництво виявляло в своїм поступованню немало старошляхетської самоволі, то всеж таки воно мусіло числитись з тим, що є ще десь на світі Відень, то є австрійський парлямент та центральний уряд. Своїм боком шляхта старалася мати і в парляменті при помочи виборчих шахрайств сильну позицію, а і в уряді виборола собі спеціяльного міністра („для Ґаліції"), щоби боронив її інтересів. Та всеж таки внаслідок інтерпеляції були доходження і не все було як хитро-мудро вибрехатись. Тай таки стидатися треба було, бо в інших провінціях Австрії таке не траплялося.

Але тепер вже лишилися свої поміж своїми: і на долині і на верху і посередині. Почуття стиду могла би викликати лише пропаґанда за границею з боку самих Українців, а теперішний настрій поміж краєвими політичними провідниками Українців якось їм не позволяє занадто шарпатись за границею. А сама Мілена не годна на всі боки розриватися. Вона вже і так працює просто понад свої сили і тим на себе стягає скажену ненависть у наших вороженьків.

Одним словом— часи у нас тепер дуже тяжкі і коли вчитаєтесь добре у нашу краєву пресу, то хочби і поміж рядками дочитаєтеся правди. Тому і робота народня виглядає тепер в значній частині інакше, як виглядала колись, перед 20 роками. То одно, то друге забороняють, отже треба на всі боки пробувати, та коли не мож перескочити—то підлізти. А всеж таки — при надзвичайній енерґії, спriті і роботячости — неодно дасться зробити та неодно осягнути, особливо на полі так званої „малої національної роботи", або, як її назвав д-р Масарик, „маля праце". Час до часу треба однак підприняти дещо і на ширшу міру, хотя аж тоді всі трудности появляються в повній силі. До таких ширших імпрез належав і недавний Жіночий Конґрес в Станиславові, котрий очевидно без всяких можливих трудностей не обійшовся. Яка ціль тих трудностей? Зменшити світлий перебіг самої імпрези через поменшення числа учасників? Чи збільшення ненависти й обурення є таким пожаданим результатом? Може і пожаданим — але для кого? Най хтонебудь на боці стоячий сам безсторонно рішить.

Тепер, коли вже кілька тижнів минуло від Жіночого Конґресу, варта застановитись трохи над тою великою національною імпрезою.

Трудности, які їй роблено, були досить дитинні. Ось возьмім лише хочби справу спеціяльного знижкового поїзду залізничого зі Львова до Станиславова. Дня 22 червня ц. р., в годині 4-тій пополудні, зібралися коло 500 Українок і Українців у Львові на головнім двірци, щоби тим окремим поїздом виїхати до Станиславова. Закуплено понад 450 знижкових білетів у бюрі „Орбіс" в ціні 6 злотих за їзду до Станиславова і назад. Дирекція залізниць згодилася урухомити окремий поїзд, що мав відїхати зі Львова в годині 5.25 пополудні. Та коли прийшла пора всідати, перон заперто залізничою службою і поліцією, а залізничий урядовець оголосив, що дирекція осібного поїзду відмовляє. Не помогли ніякі переконування. Треба було купувати цілий білет до Станиславова в ціні 7 зл. 90 ґрош. лише в один бік. Дехто взагалі зрікся їзди на конґрес. Люди ждали на стації, заповнивши всю галю, бо сподівалися, що дирекція залізниць таки дасться переконати. Але тверде в неї серце: не хотіла уступити „кабанкам". Навіть тих, що купили звичайні білети до Станиславова, довго не хотіли пускати на перон, хоч поїзд вже стояв. Колиж нарешті нещасні конґресівці дісталися до поїзду і зачали займати місця, кондуктори вигнали делеґатки і гостей з ліпших ваґонів і казали їм сідати до старих ваґонів системи ще зперед 50 літ, з входом до віддлів з боку. Лавки і полиці були покриті цілою верствою пороху і доперва на голосні протести пасажирів служба постирала їх в останній хвилі. В тих старих ваґонах було зовсім темно і служба засвітила доперва перед самим відїздом поїзду.

Делеґатки-селянки видали майже всі свої гроші, бо мусіли купувати другий білет. Та вони зовсім тим не переймалися, а казали, що вернуться пішки домів, але таки на конґресі будуть.

З заморських гостей була в тім поїзді п. Ганна Романчич з Канади, уроджена в Манітобі, але тепер працює в провінції Альберті і обїжджає там жіночі товариства з викладами про господарські і суспільні справи.

Панна Романчич — людина незвичайно енерґічна — обіцяла цілу ту пригоду описати в анґлійських ґазетах. Будуть мати Анґлійці забаву, таке читаючи. Мабуть про такі штуки вони ще певно не чували, ані їм навіть і в сні нічого подібного не провиджувалось...

Ів. Галайда.

ЧИСТКА СУДОВОГО АПАРАТУ В СССР.

(УП) Надходять вісти, що останніми часами проведено в СССР чистку судового апарату. В критиці судівництва вказували відповідні московські чинники на те, що суди працюють ненормально наслідком занадто великої „дбайливости" суддів. Вони хотять приподобатися вищому начальству, тому арештуютюь народ направо й наліво, без вини й доаазу карають без переслухання і т. п., щоб лише знайти виновників. Придержуються притім клича Леніна, що краще, як згине сотня зовсім невинних людей, як має остатися один шкідник при житті. При таких масових еґзекуціях усе було правдоподібним, що між тою сотнею знаходився теж виновник. А нераз видумували навіть справи, щоби лише була робота та нагода вислугуватися. Звернено увагу також і на те, що через розстріли майже зовсім винищено кадри техніків та інжинірів по заводах. Тепер видано розпорядження, що арештувати інжиніра можна лиш в порозумінні з начальним прокуратором СССР та відповідною господарською установою. Оцей розпорядок вказує м. і. на те, що московській владі лежить на серці, бодай трохи прихилити настрої населення для себе, бо це очевидно дуже їм потрібне в обличі подій, що назрівають на Далекім Сході.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НОВІ СОЛОВКИ

Видаване в Парижі „Українське Слово" містить у числі з 8 липня передовицю під заголовком „Нові Соловки", в якій обговорюється сучасну Польщу, яка є відбиткою давної шляхетської, з усіми її відємними рисами, без ніякої нової ідеольоґії. І тому йде там процес розкладу цілого польського життя. А далі читаємо там таке:

„Для зовнішнього ока й поверховного оцінювання теперішнього стану Польщі могloб декому видаватися, що Польща могутнішає йніби справді має всі дані претендувати на велику політичну потугу — „моцарство". Але мов грім з ясного неба впали у Варшаві стріли й уряд негайнож приступив до творення концентраційних таборів, — польського Сибіру, нових Соловок. Чи це є нормальна по свойому розмірі реакція уряду на вбивство міністра Перацького? Чи не бувають вбивства міністрів також і в інших державах? Колиж польський уряд на вбивство відповідає творенням Соловок, то це іменно доказ отого нами схарактеризованого розкладового процесу польського народу і польської держави."

Колись передвоєнна Росія також тисячами висилала на Сибір тих, які були небезпечними для держави. Цим арґументом сили вона стала славною на цілий світ, але Сибір не допоміг їй виздоровіти, не знищив того розкладового процесу, який в 1917. р. вибухнув мов вулькан, що в ньому нагромаджуються вибухові речовини впродовж довгого часу. Славними стали на цілий світ також і большевики своїми Соловками та „стенками", але проте також не зупинили того розкладового процесу, який внутрі радянського Союзу відбувається. Ми бачимо, що життева творчість російського народу постійно меншає, що все зводиться до виконування наказів під примусом сили. Чи з цеї затяжної, довго тревалої й грозячої смертю недуги, може вийти Росія? Всі народи заходу все більш і більш упевняються в тому, що якраз навпаки, Росія не виздоровіє й що нова внутрішня катастрофа, ще більша за попередню, є неминучою.

Якіж перспективи можуть бути для теперішньої Польщі, коли вона на 16. році свойого існування дійшла до того, що практикувала передреволюційна Росія, що практикує від довгих років Сталін? Чи це зупинить внутрішній розклад Польщі, чи це посилить творчу здібність польського народу, чи устабілізує польську державу? Новітня історія не знає таких досягнень. Якщо Польща булаб творила свої Соловки в менті підбиття нею чужих народів, якщо Пілсудський був би створив концентраційні табори після створення ним диктатури в 1926 р., це могло давати Полякам надію, що розкладовий процес зупиниться. Одначе про зупинення годі думати, коли до таких засобів доходить Польща на 16. році свойого існування.

Бо кожна диктатура, якщо вона повстає внаслідок внутрішнього перевороту й має на меті внести глибші зміни в існуючий стан, вона послуговується в боротьбі із своїми противниками такими засобами, які дають їй запоруку свободи ділань для здійснення свойого пляну. І Мусоліні послуговувався в першій мірі такими методами, одначе нині ніхто не чує, щоби в Італії були ще примінювані такі засоби. Навпаки, нині італійський нарід виступає як внутрі так і назовні немов переоджений, опанований творчим духом.

Нові Соловки, які творить Польща, є призначені в першу чергу для Українців. Туди будуть мандрувати тисячі нашої найкращої молоді, щоб виконувати каторжну роботу. Але хіба ці драконські засоби можуть убити в Українців їхнього національно-революційного духа? Абсолютно ні! Бо українська нація в цілому є в стадії свойого відродження, а не упадку. Для Росії й Польщі булиб добрим засобом в боротьбі з Українцями Соловки тільки тоді, колиб нині ми переживали страшну руїну татарської доби. Хоча й тоді український нарід не був внутрішньо вижитим, але він був по століттях тяжкої боротьби з дикими ордами висиленим. Нині ми бачимо противне явище. Сили українського народу постійно зростають, лицарський дух і безмежний незнищимий гін до творчости воплочується в українській психіці. Чи серед таких обставин Росія й Польща мають вигляди на перевагу над українським народом? Дійсність твердить, що ні! І на Східніх Землях, не зважаючи на довголітні вже засилання на Соловки, Росія не зломала української сили. Не зломить її й Польща, йдучи за приміром Росії й закладаючи у себе нові Соловки.

ЧИ НАПРАВДУ АРХИМЕД МІГ ПОРУШИТИ ЗЕМЛЮ?

Слушно твердив Архимед, що нема такого тягару, якого не можна булоб піднести, коли до помочі ужиємо підойми. Тому так думав, що, маючи відповідну точку опору й відповідно довгу підойму, зможе піднести тягар рівний тягарови землі. Але якби сарака Архимед був знав, яке трудне завдання хотів узяти на себе, то певно не висказав би був тої думки так легковажно. Бо подумайте: навіть колиб ми знайшли, або Архимед, відповідну точку опору й відповідно велику підойму, то на це треба би нам аж десять біліонів літ.

Якесь тіло, рівне масою до нашої землі, мало би важити, за обрахунком астрономів, не менше й не більше, а таки 6 тисяч триліонів тон. Коли людина може піднести 60 кг., то на те, щоби цею силою піднести землю, треба би підойми, котрої рамя довше було би 100 тисяч триліонів разів більше від коротшого.

З обрахунку виходить, що тоді, як коротше рамя підойми піднесеться на 1 цм., то кінець рамени довшого зробить дорогу 1,000,000,000,000,000,000 км.

Таку дорогу мусіла би відбути рука Архимеда. Якби людина могла піднести 6 кг. на висоту 1 м. за 1 секунду, то на ту тяжку працю — піднесення землі треба би зужити 1,000,000,000,000,000,000,000 секунд, або три тисячі біліонів літ.

СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНЄ ПОЛОЖЕННЯ І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

(Промова голови Союза Укранок, посолки Мілени Рудницької, при відкриттю Українського Жіночого Конґресу в Станиславові дня 23. червня 1934 року).

(5)

А серед цього українського хаосу — українька жінка. Молода, нова громадянка, що 50 літ тому вперше упімнулася за свої людські права, а від кільканацяти літ робить перші кроки в громадянському житті. Вона ще несвідома приспаних у ній сил своїх творчих можливостей. Але вона відчуває глибоко траґедію Нації і розуміє, що відповідальність за цю траґедію паде не тільки на чоловіків, які її безпосередньо завинили, але й на жіноцтво, що у своїй слабости і пасивности не мало промоги їй протиставитися.

І в цьому почутті відповідальности за долю Нації вона, українська громадянка, вона — мати нових українських поколінь, шукає свого шляху.

Що робити? Куди йти? Яке наше „вірую"? Де наш стяг, коло якого гуртувалосяб ціле жіноцтво? Які завдання й обовязки накладають на нас ці важкі часи, які напрямні випливають із них для українського жіночого руху?

Ось запити, які ждуть нашої відповіді. Але заки спробуємо відповісти на них, треба може наперед відкинути закиди, які проти нас підносяться, розвіяти сумніви, які нас окружають.

Перший з тих сумнівів звучить так: Чи можна говорити про якісь окремі завдання українського жіноцтва, для яких потрібні окремі жіночі товариства, окремі жіночі журнали, жіночі зїзди і конґреси? Чи є якісь справи, якісь ідеї, які обєднують українське жіноцтво, обєднують нас саме як жінок і як членів української Нації? Словом: чи істнує ще український жіночий рух? Чи має він ще рацію існування?

А друий сумнів можна би сформувати так: Чи можна говорити про якісь спільні завдання для цілого українського жіноцтва — з уваги на те, що ми перестали вже бути аморфною масою без переконань, без власного суспільного віруювання, що ми зріжничкувалися по політичним партіям та що світоглядові ріжниці між одною з нас і другою — не є менші ніж між чоловіками? Або іншими словами: Якщо існує український жіночий рух, чи може є їх кілька, — а в кожного з них інше розуміння завдань і ролі жінки.

Жіночий рух... Які непопулярні стали в нас ці слова в останніх часах... Не менше, як були тому 50 літ, коли їх кинула в галицьке громадянство Наталія Кобринська. Скільки траґічних, чи може радше траґі-комічних непорозумінь і зайвих конфліктів викликує в нас фальшиве розуміння змісту цих слів. Які безглузді тези і твердження про жіночий рух, виголошувані авторитетно самопевним тоном знавців, довелося нам чути в останніх місяцях з приводу У. Ж. Конґресу. Моторошно робилося на душі від їх неймовірної іґноранції, поверховности і тривіяльности. Скільки неумотивованих закидів, схоплених з повітря, інсинуацій, скільки неоправданих підозрінь, виссаних із пальця інвектив, впало під адресою українського жіночого руху. Здавалося хвилинами, що стоїмо там, де стояла Кобринська перед пятьдесяти роками та що слід зачати наново повторяти те все, що писалося і говорилося у нас на протязі минулого півстоліття.

Хіба найкращою відповіддю на всі голоси, які відмовляють українському жіночому рухови права і змислу існування — є наш Конґрес. Він доказує більше переконуючо, ніж найсильніші арґументи і найбільше льоґічні міркування, що є щось спільне, що нас тут привело, і що те спільне сильніше від того, що нас розєднує.

Одначе може знайдуться люди, для яких навіть наш Конґрес не є вистарчаючим доказом животности ідей, які нас обєднують. Посеред нашого громадянства і то між визначними, передовими діячами стрінете таких, які сам факт Конґресу готові вважати наскрізь позитивним явищем, але які ставляться ворожо до жіночих орґанізацій... Поспитайте їх, звідки взявся би наш Конґрес, який є зїздом представниць українського зорґанізованого жіноцтва, коли би не було жіночих орґанізацій... Є інші, які погоджуються, що жіночі орґанізації потрібні і корисні, але рівночасно вони кидають камінням на жіночий рух. А чейже кожна жіноча орґанізація будьяка її ціль і круг діяльности, є виявом тої суспільної течії, що на цілому світі називається жіночим рухом. Є і такі в нашому громадянстві, що вважають жіночий рух ідентичним з фемінізмом доказуючи тим, що не розуміють ніодного поняття ні другого.

Найбільше поширений у нашому громадянстві погляд, що жіночий рух це тільки боротьба за рівноправність жінки. Приклонники цього погляду твердять, що ця рівноправність стала вже фактом і тому — на їх думку — роля жіночого руху буцім то вже скінчена.

Їм відповідаємо: Ніколи рівноправність не була цілю жіночого руху. Вона була тільки передумовою, яка дозволяла жінці приступити до розвязки її властивих завдань. Рівноправність була тільки засобом, який нам уможливлював вступ у громадське життя в ролі співрішаючого і співвідповідального чинника, який дозволяв нам зачати переговорювати і формувати світ, створений і оформований мужчиною, згідно з нашими баажннями.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ДОЛЯ КОЛОМ ТОЧИТЬСЯ.

Пишучи про померщого президента Німеччини, ґенерала Ґінденбурґа, анґлійський політик Лойд Джордж пригадав, як дивно сплелася доля Ґінденбурґа з долею французького політика Клємансо.

Підчас французько-пруської війни (1870—1871) Ґінденбурґ був офіцером у пруській армії. Клємансо був тоді посадником Монтмартру й орґанізував оборону Парижа. Цю війну Франція програла. Побідна німецька армія ввійшла до Парижа триюмфальним походом. У ньому брав участь молодий офіцир Ґінденбурґ.

Памятав певно цей триюмф Ґінденбурґ. А Клємансо ніколи не забув ні страхіть війни, ні приниження Франції, коли пруська армія маширувала Триюмфальним Луком, виставленим Французами для побідних французьких армій.

У великій війні Ґінденбурґ і Клємансо „стрінулися" знов. 70-літний Ґінденбурґ був комендантом німецької армії, а 80-літний Клємано премієром Франції. У бою перемагав усе Ґінденбурґ, у політиці Клємансо. Ґінденбурґ виграв кожду битву, в котрій він командував. Клємансо виграв для Франції війну.

НЕ ТАКИЙ СТРАШНИЙ ЧОРТ, ЯК ЙОГО МАЛЮЮТЬ.

Коли Ґінденбурґ став президентом Німеччини, вся французька преса охкала песимістично: Що то буде? Що то буде?

Французи були певні, що він буде старатися привернути силу німецької армії, поширити границі німецької держави та привернути назад на престол Гогенцолєрнів.

Коли Ґінденбурґ помер, Франція знайшлася в положенню, що вона жалує зприводу смерти Ґінденбурґа, котрого імя вона колись ненавиділа, як свого найбільшого ворога.

ХТО СТАРШИЙ: ҐЕНЕРАЛ ЧИ КАПРАЛЬ?

Новинкарське бюро „Асошіейтид Прес" звертає увагу, що в Німеччині помер на становищі голови держави полевий маршалок, а його місце заняв капраль. У світовій війні Ґінденбурґ командував 7 міліонами жовнірів. Капраль Адольф Гетлєр вів відділ з трох жовнірів.

ВЖЕ Й ГАБСБУРҐИ НЕ ТАКІ ЗЛІ.

Пишуть з Европи, що бувша австрійська цісарева Зита знаходитья зі своїм сином Оттоном, кандидатом на цісарський престол, в Італії.

Цілими віками Італія вважала Габсбурґів ворогами італійського народу та його змагань до обєднання в соборну Італію. Вірна цій традиції Італія поламала договір з Австрією та замісць іти помагати Австрії, пристала до аліянтів проти Австрії. Поваливши Австрію, Італія затвердила повалення Габсбурґів. Де лише Габсбурґи виступали з плянами реституції, Італія ці пляни керешувала.

Нині габсбурський претендент до австрійського престолу знаходить захист в Італії, бо реставрація Габсбурґів видається нині Італії добрим заборолом проти злучення Австрії з Німеччиною.

СКОРІСТЬ ПОДІЙ.

Пишучи про недавно видану книжку під наголовком „Европа між війнами?", тижневик „Нейшен" каже:

„Нині події в Европі йдуть так скоро, що письменник не має навіть часу задержатися спокійно, щоб задуматися над сценою та піддати хочби гадку, в котрому напрямі події розвиваються".

ГОЛОСИ ПРЕСИ

РОЗМОВИ ПРО ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКУ УГОДУ.

Зприводу таких розмов львівське „Діло" пише:

> Ми, Українці, які завжди мали й маємо симпатію до литовського народу, з якого давною й новою історією найтісніше звязана українська історія, слідкуємо за всім, що торкається Литовців, зі щирим зацікавленням у пересвідченню, що й набудуче історична доля обох народів буде взаїмно сплетена. Ми певні, що литовські патріоти здають собі з цього справу й супроти народу українського, й що від долі всеукраїнської проблеми залежить у немалій мірі історична доля Литовців.

Воно так, але обставини часто примушують політиків забувати про історичні перспективи та „історичну долю". Тому вони й роблять таке, що, поратувавши справу трохи тепер, дуже дорого платять за це опісля. Це може статися й з литовськими політиками, але воно не може змінити ставлення Українців до Литовців, яких історія завжди зближує.

КЛИЧЕ ДО ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ ПРОТИ ВСІХ УКРАЇНЦІВ.

„Ґазета Польска" зприводу вбивства міністра Перацького пише:

> Виявлення середовища, з якого вийшла ініціятива й виконання жахливого вбивства міністра Річипосполітої, мусітиме спонукати далеко йдучі наслідки не лише карного характеру. Те, що співучасники злочину будуть винищені та орґанізаційна сітка української конспірації в Польщі здушена, є річю зрозумілою, якої не треба ані заповідати, ані мотивувати. Річ іде тепер про що інше, а саме, про висновки моральної співвідповідальности леґальних українських чинників за всі акти терору, які діються в Польщі з формальної ініциятиви нелеґальної націоналістичної орґанізації.

Нічого нового „Ґазета Польска" не винайшла. Адже большевики вже давно на Україні завели оту „моральну співвідповідальність" всіх Українців за боротьбу населення проти їх панування. Та це нікого не злякало. Прийде час, коли й приятелі Поляків, большевики, заплатять за свої злочини на Великій Україні, а Ляхи за свої, таксамо огидні й криваві методи бортьби з Українцями на Західній Україні. Обом катам буде однакова „почесть".

ЩЕ ОДИН ГОЛОС ПОЛЬСЬКОГО „БЛАГОДІТЕЛЯ".

Польський ендецький часопис, „Акція Народова", пише про боротьбу з Українцями так:

> Не хочемо повторяти ще раз терору, бо він суперечить засадам культури й не веде до цілн, але домагаємося повної ліквідації усіх осередків, які творять, або можуть творити плятформу української пропаґанди й акції. Зараховуємо до них ціле українське шкільництво, зокрема середнє, цілу господарську організацію Українців, усі суспільні організації. Ті всі осередки мусять бути знищені, якщо не хочемо виховувати під нашим боком дальших замаховців.

Бідна ляцькя жаба хоче надутися до розмірів московського вола, як та жаба в байці, що дулася, поки не трісла. Ляхи називають „культурними методами" ті способи боротьби з українством, яку від віків практикували: Аракчеєви, Победоносцеви, Валуєви, Столипіни, Леніни, Троцькі й Сталіни. Та навіть московський віл тріс, з першим подувом революції, то що вже говорити про польську жабу!? Прийде для Українців слушний час, як „не тепер, то в четвер".

ҐІТЛЄР — СЛІДАМИ КОМУНІСТІВ.

Нюйорська ґазета „Таймс" у своїй передовиці не сумнівається, що Ґітлер, захопивши владу в свої руки, на плебісциті одержить більшість голосів. До цього він піде слідами своїх московських учителів-комуністів:

> Після віденської траґедії й тому, що Мусоліні приняв загрозливе становище з допомогою Франції та Італії й з огляду на зміцнення анґлійсько-французького порозуміння й відвідання французьким міністром Барту багатьох столиць Европи, буде легко піднести крик, що Фатерлянд знаходиться в небезпеці й що Ґітлер — одинока людина, яка може вратувати батьківщину. Загрози міжнародньої інтервенції часто вживали московські комуністи в совітській Росії на те, щоб обєднати нарід біля московських диктаторів, і це саме може бути зроблене ще лекше в Німеччині.

Кого тільки з диктаторів не навчила своїх метод московська комуністична сатрапія! Її слідами пішли всі диктатори. Та вони нарешті мусять таксамо заплатити за все, як заплатить у своїм часі комуністична сатрапія.

В. К.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Пікнік на народні цілі.

Центральна Рада для Нюарку й околиці ухвалила на свом засіданню дня 16. липня ц. р. занятися влаштуванням пікніку для всіх товариств і церковних громад у Нюарку й околиці. Тому, що та ухвала є подекуди новістю серед українського загалу, а, знаючи, що такий плян може бути з успіхом примінений в кождій місцевости, де жиють Українці, подаємо короткий зміст і ціль згаданої ухвали.

Пікнік, як усі розуміємо, є забава на дворі, під голим небом, для підсилення каси товариства, яке той пікнік влаштовує. Коли в якійсь місцевости є, скажім, сорок товариств, а кожде товариство хотілоб дати пікнік, то треба булоб мати сорок пікніків. Таке є неможливе, бо раз, що нема стільки неділь, відповідних на пікніки, а крім того таким множеством пікніків обтяжується загал. Вкінці годі подумати, щоби хтось міг піти на сорок пікніків в однім році, а вже, що найважніше, поміж товариствами виробляється непотрібна конкуренція, яка часто-густо доводить до ненависти. Через те такі підприємства матеріяльно рідко дописують, а вже коли візьмемо під увагу, що то розедне загал, мусимо признати, що то є зовсім некорисне, а через те непожадане.

Щоби запобігти лиху, а помогти касі кожного товариства чи церкви, наша Центральна Рада ухвалила таке: Дня 2. вересня 1934 р. Українська Центральна Рада для Нюарку й околиці влаштовує великий пікнік. Кожде товариство чи церква возьмуть стільки тікетів, скільки схочуть і розпродадуть, а гроші з розпроданих тікетів задержать у своїй касі, а лише на випадок недобору товариства та церкви малиб відступити певний процент з грошей за тікети, щоби покрити видатки. Грішми з буфету Централя має оплатити видатки пікніку, а надвишка малаб піти на голодуючих, на інвалідів та на Рідну Школу.

Влаштування такого спільного пікніку буде корисне для всіх: корисне для загалу, бо той загал замісць ходити на сорок пікніків, піде лиш на один; корисне для товариств та церков, бо вони не поносять жадного випадку, а гроші за тікети лишаються в їх касах; корисне для народньої справи, бо надвишка призначена на патріотичні цілі. Притім загал набирає духа єдности і розуміння ваги орґанізаційної централізації, без чого жадна нація не може зрости в силу.

Так, як справа вже тепер представляється, матимемо на пікніку кілька тисяч народу, а програма така, якої ще на жаднім пікніку досі не бувало. Тому, коли ще є яке українське товариство або церква, що не належить до Централі, її члени та парохіяни повинні зажадати, щоби вступити до Централі, вибрати своїх репрезентантів і працювати разом. В Централі кождий щирий Українець має рівні права, без огляду на його віру, а коли хто інформує інакше, то говорить неправду.

Просимо всі товариства та церкви, щоби в міжчасі не влаштовували пікніків, а зате якнайбільше розпродували тікетів на спільний пікнік на 2. вересня ц. р. в Монтгомери Парк, Ірвінґтон, Н. Дж.

З припоручення Української Центральної Ради в Нюарку подав

Адвокат В. Кузьма.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Справа будови Дому У. Н. Союза.

На ювилейнім святі, яке уладили місцеві відділи У. Н. Союза, була порушена справа будови Союзового Дому в Дітройті, як одно з найважніших завдань місцевих Союзовців.

Обширніша мова про це була вже в дописі, поміщеним в 139 ч. „Свободи".

Вслід за цим відділи У. Н. Союза в Дітройті не заспали справи, бо оце на місячнім мітінґу від. 292, найбільшого щодо числа членів, який відбувся в пятницю, 13. липня, справа будови Союзового Дому зістала поставлена предсідником, п. Д. Запотічним, під черговї обради членів.

В широкій дискусиї на цю тему, в якій промовляли до справи: секретар відділу п. П. Кізел, п. В. Дідик, п. В. Візничак і інші члени, ухвалено, що уряд відділу має порозумітися до трох тижнів з урядниками інших відділів та скликати спільні наради всіх трох відділів, щоб остаточно вирішити діло з будовою дому У. Н. Союза в Дітройті.

Члени одноголосно заявлялися за те, щоби будову зачати таки ще з початком цеї осени. Члени вказували на те, що справа з приміщенням є нестерпуча: нема де зосередовити громадського життя, нема де відкрити відповідної народньої школи, нема де зорґанізувати молоді.

Один з членів підніс справу мішаних подруж, яких чимраз більше появляється серед української молоді в Дітройті. Українська молодіж відриваться тим робом від української суспільности. На цім тратить і У. Н. Союз. Колиб було своє відповідне приміщення, де молодіж українська могла би сходитись і знакомитися між собою, мішані подружа тоді булиб у нас рідкістю.

Українське громадянство Дітройту полягає щодо відповідного приміщення тільки на місцевих Союзовцях, отже в найближчій будучности побачимо, чи Союзовці заведуть у сподіваннях самі себе і решту громадян, або доведуть до усішного кінця цю важну справу будови Союзового Дому в Дітройт.

М. Шустакевич.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловіку Василеви Безпалко, в сумі $500. Бажаємо нашій організації якнайбільшого успіху. Дякуємо також місцевим урядникам і всім членам тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42 У. Н. Союза в Пасейку, Н. Дж., до котрого покійний належав, за їх труд і за участь у похороні. Також дякуємо всім приятелям і сусідам.

Катерина Безпалко, вдова і діти: **Анна, Володимир і Олена.**

НОВИЙ СПОСІБ ЛІКУВАННЯ ХОРОБИ РАКА.

Уважно зладжене звідомлення про нове лікування хвороби рака щойно подало до загального відома Освітнє Бюро у Вашингтоні, Д. К.

Лікування рака, яке придумав д-р А. Т. Тод, британський лікар, зменшує болі та терпіння і часто уможливлює пацієнтам повернутись, хоч тільки часово, до їх нормального життя. Цього не можна назвати вилікуванням, бо його не вживалось досить довго, щоби можна було пізнати оконечні результати.

Д-р Тод вживає нового ліку, звісного як солфор-селенієм колоїд та інший колоїд селенієма, злучений з субстанцією раду, щоби творив невелику активність раду. Перше вимінений лік у скороченню звучить Ссе, а другий означають буквами Р. А. С.

У великім числі випадків пацієнти, лікувані тим способом, очевидячки подужали та знаходяться при життю більше року від початку курації, котрої небагато вживано перед 1931 роком. В одним випадку пацієнт ще жиє звиш два і пів року, а в другим чотири роки від початку лікування.

Д-р Тод насамперед переконався, що всі інші способи лікування (операція, ексрей чи пересвітлення та рад) показались невдачні, що розпізнання хвороби раки є певне, що пацієнт бажає кооперувати для пристосування точної курації впродовж років, коли це потрібно. Лікар починає курацію від застрикування до жил давок міри чотирох кубічних центиметрів або одну чайну ложечку ліку Ссе. Після 48 годин заправляється сильний ексрей на нарість.

По даткаж ліку Ссе, після 48 годин, виконується радові пересвітлення. Таку процедуру продовжується раз на тиждень всім до 14 тижнів. Коли позиція рака є така, що курація подражнює пацієнта, тоді давки ліку зменшується на половину. При поширенню лікування пересвітленням через довший протяг часу ніж нормально всім тижнів, коли потреба вимагає, не треба допускати до надмірної реакції.

Ще не пройшло досить часу, щоби пересвідчитись, чи ця нова метода зможе колись принести повне вилікування хвороби рака, дотепер ніяк невилікувальної.

ФЛІС.

„ПОЕД ПАС" — „ПОЕД ЮЛЬ" — КРАЇНА СЕЛЯН І ПАСТУХІВ

Кажемо Тибет і Тибетанці, одначе горожани найвище положеної країни в середній Азії звуть себе самі: „Поед пас", а свою країну „Поед юль". Про Тибет той монгольський нарід нічого не знає. Від 1904 року, коли то вперше ввійшла до Тибету військова експедиція, Тибет замкнений для всяких чужинців. А білі люди відтоді всеж таки дісталися до Тибету або за спеціяльним дозволом британської влади, або там прокрадалися гірськими стежками, переодягнені за паломників, помалювавши собі на темно лице й руки. Розмірно легко можна дістатися до Тибету з півночі та зі сходу, з Китаю та Монголії. Зі заходу, з британської васальської держави Кашміру та з Індії через Гімаляї, або через Святу Гору. Тією дорогою прийшла до Тибету бельгійська професорка Олександра Давід-Нель і дісталася аж до головного міста Ляси. Була то п'ять вже вертали по ньому оці. Їй прав. Подорожувала зі своїм адоптованим сином Йонгреном, Тибетанцем. Вона посилала його на науку. Тепер він доктором одного анґлійського університету.

Передтим була вже ця незвичайна жінка гостем у Панче Лями, який жиє в монастирі Таші Лінпо в Шіґа-Це в східньому Тибеті. Він є старим противником Даляй Лями. Все рахує на поміч Китаю і як тепер Даляй-Лямa (голова тибетанської церкви) помер, Панче-Лямa поїхав до Пейпіну (Пекіну) просити помочі для своїх плянів, здобути собі владу над Тибетом. Давід-Нель уважає того володаря східнього Тибету, званого також Таші-Лямою, людиною освіченою, поступовою та ввічливою. Також славний учений подорожник Свен Гедін хвалить його та каже, що стрічі з ним ніколи не забуде. В книжках „Аріопа" („Паломничка") та „Святі й чародії" подає Давід-Нельова дуже цікавий опис тієї країни.

Тибет то рідко заселена країна хліборобів і пастухів. Це якась церковна держава, серед якої $1\frac{1}{2}$ міліона населення є 300,000 черців. Нарід усе вірний своїй вірі, що нам пригадувала би середньовічні часи, колиб у буддизмі та лямаїзмі був релігійний фанатизм, який був у середньовічних часах у християнстві й ісламі. Тибетанець бачить світ оживлений безчисленними духами. Їх взивати або заклинати, відповідно до того, чи то добрі чи злі духи, покликані лями. Нарід усе молиться до Будди й вічно мимрить слова: „Ом мані падме гум" („О красо в льотосовому цвіті, амінь"). Чим частіша молитва, тим коротше перебування душі Тибетанця (як розлучиться з його тілом) у царстві злих духів, по дорозі до раю, тим скорше здобуде вічну щасливість і тим більше матиме надії, що в тій, — або в лішпій, — подобі вернеться на землю. Тому теж вічно обертаються молитовні млинки, бо за кожним обертом вальця обернеться також до неба стяжка паперу з написаною на ньому молитві. Тибетанцям у здобуванні вічного спасення, весело лопоче безчисленними молитовними прапорчиками, прикріпленими до дрючків, до плотів, воріт, усюди, де лише можна їх прикріпити. Ба, прапорчики є і на неприступних місцях у Гімаляях, у просмиках, покритих увесь рік снігом і ледом. Там мандрують побожні Тибетанці, не боячися трудів і небезпек. Як дібються там, підносять руку до неба та кличуть: „Льга гальо!" (Богам побіда!).

На недоступних скелях є пустецьницькі хати, де жиють у самотині Тибетанці, які свого духа звернули лише до віри. Ті „гомчі" поборюють усю біду, негоду, морози, вишукують собі найгірші фізичні недомагання, бо так хочуть побороти свої тіла, щоб себе й осягнути святість, надлюдську ясновидність і пророчий талант, бо навіть здібність чинити чуда. Хоч багато їх пророцтв можна собі пояснити дуже просто тим, що вони є знаменитими знавцями людей і відносин, то однак ще недоволі було для згаданої письменниці загадкою. Так напр. оповідає, що в північному степі стріпула одного з тих тяміз-чудотворців, про яких кажуть, що вміють іти скоро наче вітер, майже не торкаючися землі. Давід-Нельова оповідає, як той чоловік ішов по неприступній скелі та як потім зник так нараз, що нікого не бачила, аби чоловік вмів щось такого.

Наслідниками всіх монастирських ігуменів (настанників) аж до Даляй-Лямів вибирають хлопців у наймолодших літах. Священик умираючи, визначує такого наслідника вже в останній хвилині. Це тому, щоби так забезпечити, щоби новий настанник монастиря, до країни не зібочив із старої дороги, бо він завдяки вихованню вповні є під впливом вищого духовенства й забезпечений перед світським впливом.

Звичайною поживою Тибетанців є **чай зі солею і маслом, пражена ячмінна мука (цамба) та сушені бресквині.** Хліба не знають, масло для них тим смачніше, чим глибше було закопане в землі. Коровяче масло складають так довго, аж страшно зіпсується, а щойно тоді їдять. **Люди не миються. Дітей нарочно лишають на найлютішому морозі, щоби осталися в живих лише найздоровіші з них.** Що торкається подружа, часто жиють із жінкою і брати її чоловіка.

Коли Будда в людській подобі вертається на Даляй-Лямів престол дзвенять триметрові трубки (наче наші гуцульські трембіти, лише що металеві), дзеленькають монастирські дзвіночки, актори й ченці танцюють у страшних масках, горять оливні лямпочки перед престолами й образами. Будда в людському тілі сидить під золотим бальдахимом у синьому замку на горі Поталі над святого Лясою.

ЖЕНЦІ.

Блестять серпи, колосся золотее
В руках женців тріщить,
Рядами копи, як зір, в полі,
Сонце вогнем жарить.

І ллється піт на руки й чола,
Біль в спині тре забути;
Від сходу сонця до вечора
Тре в полі перебути.

Солодка праця на рідній ниві,
О, хтож її не знає ...
Хоч піт і кров, однак щасливі
Всі, хто лиш нивку має.

Блестять серпи, під вечір пісня
Лунає вже полями,
Заходить сонце, кидає тінь
З полукіпків стернями.

Дм. Захарчук.

Молода жінка, яка недавно віддалася, вийшла на базар купити рибу. Купець витягнув здоровенного коропа, що сильно пручається йому в руках:

— Цього коропа можу щиро поручити пані!

— Ну, добре, — каже пані — одначе скажіть мені так чесно: чи то зовсім свіжа риба? Бо я дуже боюся; я читала, як то легко можна заструїтися хочби трохи несвіжою рибою.

— Що?! Ви нічого не чули про скандал, який стався у Карабчуків?

— Ні.

— Таж вони жиють у третьому домі від вас!

— Я знаю. Одначе моя жінка вихала.

МИШІ ЇДЯТЬ ЦАРЯ.

Уже більше як пятьсот літ держать Серби забальзамоване тіло царя Лазаря, яке вважають найбільшими святощами. Лазар був одним із останніх володарів Великої Сербії, що процвітала в середневічних часах, і піддалася напорови Турків при кінці 14-го століття. Тому велике враження зробила в Югославії вістка, що є небезпека, що тіло зіпсується.

Виявилося, що від довшого часу пропав ключ саркофагу царя, який є в церкві монастиря в Раваниці біля Білгороду. Тимчасом комахи, а навіть миші знайшли собі дорогу до саркофагу. Слідство виявило, що мощі можуть пропасти, коли негайно не передать тому фаховці. Цареви Лазареви, який згинув 28. червня 1389. року в битві на Косовому Полі, на приказ побідного турецького султана Амурата відрубали голову.

— Я з моєю жінкою вже не можу видержати: вона все знає краще.

— Не роби собі нічого з того, приятелю. З моєю жінкою не ліпше. Вона лише в одній справі признає, що не знає її.

— В якій?

— Чому вийшла за мене.

Б. Левін.

ПОВЧАЮЧА ПРИГОДА

У державній санаторії „Будь здоров" мали ми дуже поганий харч. Не знаю, чи причиною того була кріза та загальне бажання щадити, чи управа не доросла до свого завдання. Фактом є, що я після три-дневого побуту в санаторії подобав на кістяк. Мусів на дві дірки стягнути ремінець. Також було з усіми хорими, членами окружної каси. Всі увихалися біля кухонного вікна, витягали шию, щоби побачити, що вариться у горшках, нюхали печеню та допитувалися кухарки, що вариться. Лише двох з нас усіх почувалися зовсім добре. То був якийсь коваль, що грав на балалайці, та один бухгальтер, що вічно співав романси. Вони звичайно діставали подвійну порцію на обід. Кухарки були дуже спочутливі для них і нам іншим нічого не оставалось, лише завидувати їм і носити останні гроші до довколичних сел, щоби в селян купити молока та ягід. Грошей нам скоро не стало, а тоді місце грошей заняли рушники, щіточки від зубів, або бодай ввічливі слова, які є дуже слабим платничим засобом.

Так ми животіли й одного дня взяв я останні купальні штанці, щоби їх виміняти за дві літри молока, аж тут несподівано ввійшов у кімнату Головач, бухгальтер київської цукроварні.

— Гей, приятелі, я саме приходжу з кухні. Щоби ви знали, що я бачив: три шинки, більше як десять курей. Кухарка Марина вже робить морожене. На столі стоять великі збани молока, яйця та масло до чаю. Товариші, як я не дістану на снідання бодай шматок шинки, я не можу гарантувати, що не стану вбивником. Воно переходить мою силу. З трудом ми заспокоїлися, а вкінці однодушно постановили, що прийшла рішаюча хвилина. Постановили ми таке: коли не дістанемо на снідання, обід або вечерю нічого з того, що Головач бачив у кухні, то буде значити, що ті добродійства щезають Бог зна де, а ми дістаємо лише відпадки. Ми присягнулися, що в такому випадку скличемо протестаційні збори, на яких виступимо всі як один.

Огірчені та сердиті пішли ми впорядку на снідання. Та як ми здивувалися: столи були вкриті білими скатертями, на столах тарілки повні шинки, яйця, склянки молока, чай... Самособою, що наша войовничість пропала. Ми співали: „Завзяті ми вояки..."

Скоро ми пізнали причину тієї зміни. Раніше поспішним поїздом приїхала якась впливова особа від окружної каси, щоби перевести ревізію. Як ця особа пішла з нами до купелі, стали ми їй оповідати, як нам зле живеться та як нас погано харчують. Пожалувалися ми також на нечистоту в їдальні.

Інспектор нас слухав, а потім здивовано сказав:

— Ніколи я щось такого не чув. Мені говорили, що ця санаторія найбільше зразкова. Тай я бачив, що ви дістали рано й мушу признати, що харч був знаменитий і чистота була зразкова.

Ми пояснили інспекторови, що ми зазнали певної зміни в звязку з його приїздом. Ми дістали добрий харч, столи були застелені білими скатертями, а досі була нужда та нечистота.

— Добре, сказав інспектор — побачимо, як буде завтра.

Завтра та післязавтра було, розуміється, все в порядку. Вечором, як товариш інспектор прийшов на наші мячеві змагання, сказав нам:

— Товариші, ваші жалі неоправдані. Я дивився, що вам дають і мушу признати, що є оправдана добра слава цієї санаторії. Харч добрий та обильний, а не можете жалітися й на нечистоту. Отже ваші жалі неоправдані та без потреби викликаєте замішання. Самособою, що я не можу брати під увагу таких безосновних жалів.

На другий день рано інспектор відїхав і почалося знову все по старому. Скатерті пропали, показалися брудні столи. Замісць мяса мусіли ми їсти солені огірки й бараболю з олією. Мяса було так мало, що при обіді треба було шукати його далековидом. Кухарки й інші володарі стали знову страшно нестерпні. Отже коротко: горе й біда, гірша ніж досіль, бо ми вірили, що пройде багато часу, заки приїде новий інспектор.

Знову коваль грав на балалайці, а бухгальтер співав сумовито романси, та в нас викликали вони обридження й зависть; хто зна, чи хтонебудь не подумав, що цю несправідливість треба би пястуками рішити? Як би там не було, то певне було, що кожний ненавидів кухарки й управителя санаторії, бо коли наш живіт стягався, вони червоніли та товстіли. Нераз і не два бачили ми, як управитель кидав свому псови стільки мяса, скільки ми не діставали й за ввесь тиждень. Нам давали лише рибу, рибу тай ще раз рибу.

Ми довго терпіли, а потім одного дня прийшла мені „чудова" думка до голови, яку я зараз сказав моїм товаришам недолі.

— Товариші, говорив я трохи патетично, чи ви запримітили, що ми мали добрий харч, як тут був інспектор?

— Так, та воно вже не вернеться, — відповіли всі в один голос.

— Чи пригадуєте собі, товариші, що нам тоді давали стільки мяса, що ми мусіли йти над море, щоби зловити риби та змінити харч?

— Пригадуємо собі.

— Чи пригадуєте собі того старенького чоловіка, що вигрівався на піску?

— Так, так.

— Бачите, я виявив тому дідусеви наше горе і він дав мені дуже мудру раду. Знаєте, що той дідусь сказав мені? Ось що:

— Я емеритований актор. Я грав часто ролі високих осіб, навіть царя. Найкраще буде, як зайду до вас і відгравати му ролю високого службовця окружної каси. Я жадаю всього три рублі винагороди, а ви мусите підготовити мій приход... Отже, знаєте, що, приятелі: нині при обіді будемо говорити, як то високі службовці візитують усі санаторії окружної каси та що певно котрийсь зайде й до нас. Він відвідує санаторії, щоби на власні очі переконатися, як у санаторії поступають із робітниками. Чи ви, товариші, зрозуміли та чи годитеся на таке?

Всі відповіли одноголосно:

— Годимося, дуже добре! чудова думка!

Ми уладили „прилюдну" явну збірку тай так зібрали три рублі. Їх ми дали старому акторови. Коли ми запримітили, що кухарки та управитель занепокоїлися гостиною високого гостя, дали ми знати старому акторови. Актор прийшов негайно, державсь дуже достойно, начеб грав ролю короля в „Гамлеті". Зараз пішов до їдальні та спитав послугачку:

— Прошу вас, пані, чи то санаторія окружної каси?

Послугачка мала в їдальні службу при снідanку, а була настільки дурна, що забула про приход „високого гостя" та відповіла нахмарена:

— Що тут хочете? Чужим вступ заборонений! Забирайтеся!

— Ах, почав помадо низьким басом актор, то ви так приймаєте начальних інспекторів, дільниці окружних кас! Ах, тепер я сам бачу, що зажалення є оправдані! Зрештою, як ви виконуєте вашу службу? Невже ж оце є порядок і чистота, так потрібні хорим робітникам?

Тепер уже й послугачка зрозуміла, хто це той старий гість. Вся прислуга заметушилася. Послугачки увихалися по кімнатах, застелювали чисті скатерті, а управитель без упинну давав ріжні приказі. А ми були веселі, бо тепер наїмося печені. Яке то було приємне враження!

Та небаром зазнали ми дивного розчарування. Того дня дістали ми на обід зупу без мяса, старий горох і якесь тверде коріння. І на другий день не бачили ми мяса ні на обід ні на вечерю. Доки ми ще не прикликали були того старого актора, діставали звичайно мясо, хоч як трошечки, а ще більше невідомої якости. А вже ж ми ніколи не їли другої страви без волового мяса. Ті, що були щасливіші, знайшли подекули шматочок мяса навіть у зупі. А тепер мяса зовсім не було.

Терпіли ми чотири дні, діставали що дня одноковий харч: капусту, горох, салату.

— Невже ж то харч для чоловіка? — нарікали ми. — Хто може наїстися?

Мешканці санаторії були знову дуже сердиті. Ми мусіли скликати тайні сходини в лісі, а запросили ми на них і старого актора. Як лише ми зібралися, почулися оклики:

— Сором!

— Що ви робите?

— Що ви їсьте?

— Ви змовилися з кухарками!

Давніше ми мали бодай риби, скільки хотіли. А тепер навіть риби нема!

— Чи хочете, щоби ми з голоду повмирали?

Накинулися на актора та стали ставити йому домагання:

— Настраште їх, щоби ми стали діставати мясо!

— Курята!

— Шинку з яйцями!

— Та з тої муки не буде хліба, — сказав актор.

— Якто? А ми защо дали вам три рублі?

— Як знаєте, любі приятелі, та я не можу їсти ні мяса ні риби, бо нездужаю вже десять літ на жолудковий катар.

Колиб актор не був дуже скорий в ногах, булоб зле скінчилося. А так утік перед нашими пястуками.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 14. ЛИПНЯ. — ПИТАННЯ ФРАНЦУСЬКОЇ ОБОРОНИ. (12)

Париж урочисто святкував свою революцію, день річниці захоплення Бастилії. На святі були присутні всі державні мужі Франції на чолі з президентом Пуанкаре. Велика військова парада відбувалася гарно й Франція тут демонструвала вишкіл своєї армії. Над площею літали воєнні літаки ріжних формацій. Це були щойно початки воєнної авіації й здавалося, що літаками не скоро доведеться брати участь у боях.

Довго переходили перед президентом держави 30,000 війск піхоти, кавалерії, артилерії, інжинірських частин і т. п. Параду приймав президент Пуанкаре, сидячи на спеціяльній трибуні, а позаду нього були посли ріжних держав. Особливо в тім році парада видавалася блискучою. Франція ще ніколи не зібрала була такої скількости й ріжнородного свого війська в день своїх національних свят. Здавалося, що ця парада врізьбиться надовго в памяти багатьох людей.

На закінчення паради пройшла чудова французька кавалерія в своїх блискучих мідяних шоломах та мідяних нагрудниках. Кавалерія проходила гальопом з витягнутими в руках шаблями, ніби розганяючися в атаку на невідомого ворога. Все було зроблене в той день, щоб показати могутність французької армії, бо ніби вже відчувалося, що скоро ці блискучі лави війська покриються не порохом Парижа, а справжнім брудом боєвих піль.

У тім часі в парляменті прийшло було до дебат над французькою армією. Сенатор Гумберт критикував уряд за те, що багато грошей витрачено на армію, яка всетаки ще не досить підготована до війни. Він особливо критикував стан артилерії. Премієр-міністер Вівіяні відповідав на закиди сенатора тим, що армія зробила все, що в її силах було. Він говорив далі, що уряд не спиниться перед ніякими витратами, щоб ще більше удосконалити армію.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукується МАРІЇ ДРОЗД з родини Войціх, яка має тепер около 47 літ. Вона виїхала з Карнегі, Па., в 1915 році з малим синком Іваном. Муж Николай Дрозд, або Друс, Михайло або Николай, помер 14 січня 1933 р. Другий син Николай Дрозд тепер перебуває в Карнегі. Хто би про неї знав, або вона сама, нехай зголоситься, в справі полагодження маєтности по помершім Николаю Дрозд до: POTTER TITLE and TRUST COMPANY, Fourth Ave. and Grant St., Pittsburgh, Pa. 150-3